

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА
НАЦІОНАЛЬНА СПІЛКА КРАЄЗНАВЦІВ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКА ОБЛАСНА ВІЙСЬКОВА АДМІНІСТРАЦІЯ
ЧЕРНІВЕЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ЧЕРНІВЕЦЬКА МІСЬКА РАДА
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ, ПОЛІТОЛОГІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
ЦЕНТР БУКОВИНОЗНАВСТВА

**XV БУКОВИНСЬКА МІЖНАРОДНА
ІСТОРИКО-КРАЄЗНАВЧА КОНФЕРЕНЦІЯ,
ПРИСВЯЧЕНА 150-РІЧЧЮ ЧЕРНІВЕЦЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

Чернівці, 17–18 жовтня 2025 р.

УДК: 94(477.85)(082)

Друкується за ухвалою Вченої ради
факультету історії, політології та міжнародних відносин
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
(протокол № 8/25 від 30.09.2025 р.)

XV Буковинська міжнародна історико-краєзнавча конференція, присвячена 150-річчю Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Тези доповідей, Чернівці, 17–18 жовтня 2025 р. / наук. ред. проф. Олександр Добржанський. Чернівці: Технодрук, 2025. 388 с.

У збірнику тез учасників конференції на основі сучасних методологічних підходів розглядаються актуальні питання історичного минулого Буковини та Північної Бессарабії, історії України, історіографії, джерелознавства, історичної і політичної регіоналістики та етнології. Етнополітичні виклики прикордоння: традиції співжиття і сучасні трансформації. Проблеми російсько-українських конфліктів у історичному континуумі. Цифрова гуманітаристика та публічна історія як інструменти осмислення минулого.

УДК: 94(477.85)(082)

Редакційна колегія:

Голова: проф. Олександр Добржанський.

Члени: доц. Микола Гуйванюк;
доц. Ганна Скорейко;
доц. Назарій Христан;
асист. Тарас Ковалець.

Рецензенти:

Іван Зуляк, доктор історичних наук, професор;
Оксана Калішук, доктор історичних наук, професор;
Ігор Райківський, доктор історичних наук, професор.

<i>Залуцький Ярослав (Чернівці)</i> Товариство взаємних обезпечень «Дністер» (1892–1920–ті рр.): роль у фінансовому та національному житті Галичини й Буковини.....	201
<i>Литвин Микола (Львів)</i> Мирон Кордуба і Товариство охорони воєнних могил у Львові.....	203
<i>Богдан Ярослав (Тернопіль)</i> Фінансові проблеми російської окупаційної влади у Тернопільській губернії (1914–1916 рр.).....	206
<i>Білик Надія (Тернопіль)</i> Тернопіль у спогадах українського емігранта Богдана Остап'юка.....	208
<i>Галемчук Світлана (Івано-Франківськ)</i> Санаторно-курортна справа на Яремчанщині в кінці XIX — на початку XX ст.....	210
<i>Доброчинська Валентина (Рівне), Ленартович Олег (Луцьк)</i> Формування релігійного світогляду в шкільництві Волинського воєводства (1921–1939).....	213
<i>Скакальська Ірина, Микитюк Іван (Кременець)</i> Мемуари українських інтелігентів Західної Волині (1920–1930–ті рр.) у пошуковій роботі шкільного історичного гуртка: між джерелом та практикою пам'яті.....	216
<i>Зуляк Іван (Тернопіль)</i> Матеріальне стимулювання місцевого населення Тарнопільського воєводства у забезпеченні збройних сил транспортом у мирний час (1939 р.).....	218
<i>Кочержук Мирослава (Коломия)</i> Почесний громадянин міста Коломиї Северин Баньковський.....	221
<i>Кочержук Мирослава, Плекан Юрій (Коломия)</i> Перший почесний громадянин міста Коломиї. Хто він?.....	223
<i>Зварич Аліна (Івано-Франківськ)</i> Знищення вітража «Шевченко. Мати» у 1964 р. в контексті посилення владного тиску на шістдесятників.....	225
<i>Гуменюк Назарій (Івано-Франківськ)</i> Змістове наповнення відновленого в середині 1970-х рр. самвидавного часопису «Український вісник».....	228
<i>Тенькова Зоя (Полтава)</i> Відлуння минулого: будівництво Кременчуцького водосховища.....	230
<i>Ivanov Aleksandr (Dortmund, Germany)</i> Economic Crimes And National Policy in the USSR: The Margoshes Case, 1961–1963.....	232
<i>Карась Ганна, Голей Назар Івано-Франківськ</i> Андрій Шкурган: Культурна місія математика, котрий став... визначним співаком.....	233
<i>Кужельна Олена (Шостка)</i> «Надати краєзнавцю першу допомогу при першому підході до такої складної справи, як вивчення краю». Сторінками призабутої книги з краєзнавства.....	236
<i>Сінкевич Євген (Черкаси, Україна; Жельона Ґура, Польща)</i> З досвіду організації краєзнавчих досліджень на Херсонщині.....	238

Отже, фінансова діяльність російської окупаційної влади в Тернопільській губернії мала хаотичний і малоєфективний характер. Основні ресурси скеровувалися на підтримку апарату управління, тоді як економічний розвиток краю залишався поза увагою. Інфляція, нестача коштів і бюрократичні зловживання посилювали кризу. Нерегулярність у виплатах, зловживання службовців та перевитрати спричинили поглиблення соціально-економічних проблем. Загалом фінансова політика російської окупаційної влади упродовж 1914–1916 рр. виявилася деструктивним чинником для життя населення та господарства регіону, наслідки чого відчувалися й після завершення війни.

Білик Надія (Тернопіль)

ТЕРНОПІЛЬ У СПОГАДАХ УКРАЇНСЬКОГО ЕМІГРАНТА БОГДАНА ОСТАП'ЮКА

До джерельної бази досліджень регіональної історії та краєзнавства належать спогади як відображення духовного життя суспільства. Спогади (мемуари) допомагають відтворити конкретні історичні події та факти, які не зафіксовані в інших документах. Як джерела особового погодження спогади містять інформацію про минуле через призму індивідуального досвіду. З огляду на це спостерігаємо інтерес до публікацій мемуарів представників різних прошарків суспільства.

Зважаючи на ці тенденції, метою нашої студії є дослідження спогадів українського емігранта Богдана Остап'юка (1907–1988) про місто Тернопіль. Об'єктом вивчення є видання «Давній Тернопіль», опубліковане в 1984 р. у Торонто (Канада) за фінансової підтримки Земляцького об'єднання «Тернопільщина» у Філадельфії (США).

Українська діаспора США та Канади видала низку краєзнавчих видань, серед яких виділяється книга Б. Остап'юка «Давній Тернопіль». У передмові Романа Завадовича йдеться про мету проєкту — зібрати воедино статті-спогади Б. Остап'юка про життя тернопільських міщан, надруковані в українських еміграційних часописах «Свобода», «Новий шлях» і «Вільне слово». У них описано Тернопіль та його минуле, завдяки цим спогадам колишні мешканці міста та їхні нащадки пам'ятатимуть про «золоту спадщину предків».

Богдан Остап'юк народився в 1907 р. у Тернополі в міщанській сім'ї, впродовж 1920–1927 рр. навчався в українській державній гімназії. По завершенні університетських студій у Кракові та Граці проживав у галицькому місті до 1944 р. У Тернополі діяч належав до товариств «Молода громада», «Просвіта», «Рідна школа», «Сокіл» тощо. Під час Другої світової війни він виїхав до Німеччини, а в 1950 р. емігрував до США. Оселившись у штаті Флорида, працював фармацевтом у Маямі впродовж 1954–1977 рр.

Серед представників української діаспори в США Богдан Остап'юк вирізнявся активною суспільно-культурною діяльністю: очолював Комітет українських громадських організацій у м. Маямі, був секретарем Церковної ради та членом Спілки українських журналістів США, належав до редакційної колегії регіонального збірника «Шляхами золотого Поділля». Як позаштатний кореспондент газети «Свобода» писав статті про життя української громади. Поштовхом до написання мемуарів була туга за втраченою «малою батьківщиною» — містом Тернополем.

Зміст книги Б. Остап'юка «Давній Тернопіль» складають три розділи. Перший розділ під назвою «Історичні нариси — постаті — документи» містить розповіді про заснування Тернополя, життя та побут тернопільських міщан, діяльність «Міщанського братства», першу галицьку етнографічну виставку в Тернополі у 1887 р., а також цінні спогади про Тернопільські театральні вечори в 1915–1917 рр. Описуючи перший бій Українських січових стрільців у 1914 р., автор згадує участь у ньому своїх земляків. Окремі нариси присвячено створенню української гімназії та діяльності «Молодої громади» у Тернополі. Серед відомих тернополян Богдан Остап'юк виділяє постаті Олександра Барвінського, Миколи Бенцаля, Василя Вацика, Романа Мороза, Миколи Ракуша.

Другий розділ присвячено темі «Образи хліборобської праці — традиційні святкування». Дослідник описує особливості матеріальної культури українців, зокрема обряд жнив на тернопільських полях. Особливо цінними є спогади про святкування Різдва та Водохреща в Тернополі та околицях у 1930-х рр. Як глибоко релігійна людина автор аналізує значення «відпусту». До традиційних святкувань віднесено Шевченківські концерти в Тернополі.

Третій розділ має назву «Спогади», в ньому зібрано дописи про відомих діячів української культури. Кілька статей присвячено «славній» оперній співачці Соломії Крушельницькій. Також цінними є спогади про відвідини міста Тернополя відомими письменниками Пантелеймоном Кулішем, Василем

Стефаніком і Богданом Лепким. З особливою теплотою описано враження від знайомства з автором історичної епопеї «Мазепа» та виступу митця в будинку Міщанського братства в 1929 р. Неймовірною теплотою сповнені особисті спогади Б. Остап'юка про дитячі та юнацькі роки, про дозвілля молоді над річкою Серет, а також про приятеля з гімназійних часів Романа Завадовича. На противагу їм постають розповіді автора про «москалів», які окупували Тернопіль у серпні 1914 р. під час Першої світової війни, про більшовицьке «визволення» у 1920 р. та «жахливі спогади» про події Другої світової війни. Завершує розділ допис, що став своєрідною мандрівкою вулицями Тернополя з описом найважливіших споруд міста та активного громадського життя тернополян між двома світовими війнами.

Видання «Давній Тернопіль», присвячене 75-літтю Богдана Остап'юка, виступає яскравим прикладом збереження історичної пам'яті серед представників української еміграції в США. Спогади дають уявлення про особистість автора, виступають важливим джерелом у вивченні біографії та формуванні світогляду уродженця Тернополя. Водночас ці спогади дають можливість уточнити перебіг подій, свідком яких був автор, і в цьому аспекті вони є важливим історичним документом у дослідженні життя та побуту мешканців міста, взаємостосунків тогочасної галицької еліти.

Галемчук Світлана (Івано-Франківськ)

САНАТОРНО-КУРОРТНА СПРАВА НА ЯРЕМЧАНЩИНІ В КІНЦІ ХІХ — НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.

Кінець ХІХ — початок ХХ ст. в Австро-Угорській імперії ознаменований не тільки процесами піднесення національно-визвольних рухів народів, які перебували в її складі, а також інтенсифікацією соціально-економічного розвитку, що торкнувся і віддаленої частини території Галицької Гуцульщини, як Яремчанщина, що в той час входила до складу Надвірнянського повіту.

Жителі Яремчанщини всілякими способами намагалися сприяти розвитку туристичної справи в цьому регіоні. Так, представники польської етнічної спільноти у 1896 р. заснували «Клуб Яремчанський», метою якого стало створення комфор-

**XV БУКОВИНСЬКА МІЖНАРОДНА
ІСТОРИКО-КРАЄЗНАВЧА КОНФЕРЕНЦІЯ,
ПРИСВЯЧЕНА 150-РІЧЧЮ ЧЕРНІВЕЦЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

Чернівці, 17–18 жовтня 2025 р.

Папір офсетний. Формат 60x84/16.

Ум. друк. арк. 22,55. Зам. № 32. Тираж 200 прим.

Виготівник: ПБКФ «Технодрук»

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1841 від 10.06.2004 р.
58000, м. Чернівці, вул. І. Франка, 20, оф. 18, тел. (0372) 55-05-85